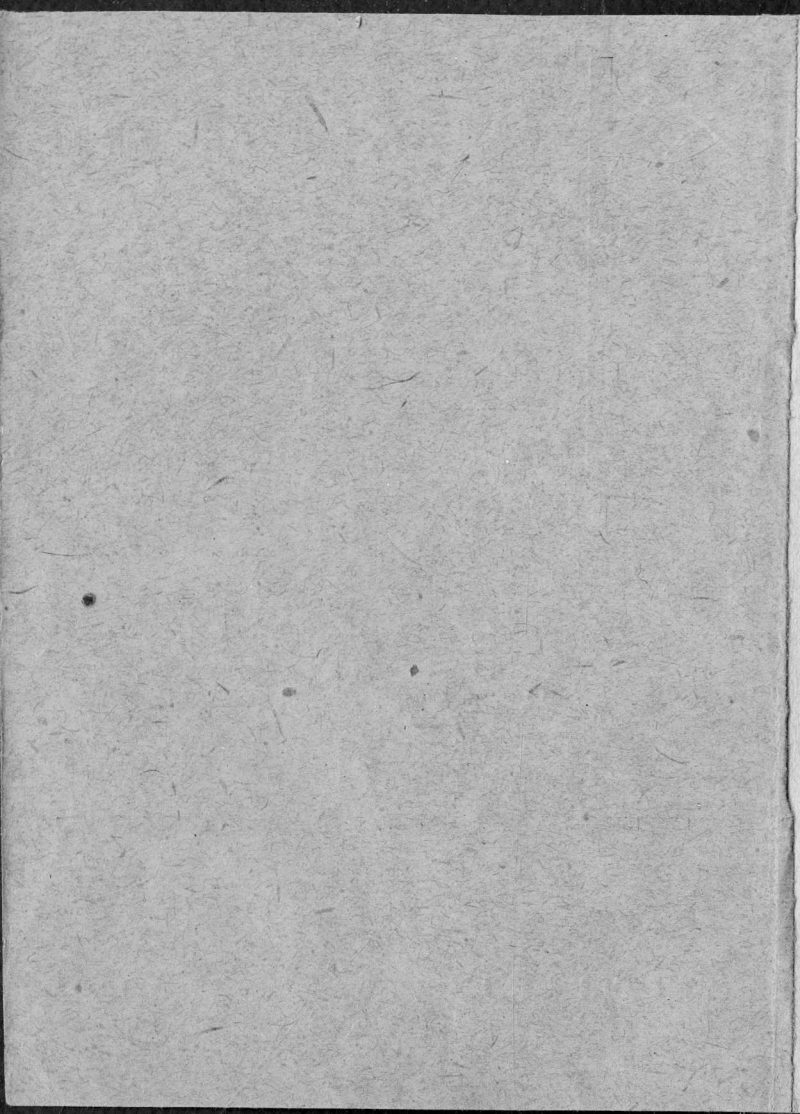

~~А 29-8~~
~~169~~

В. М. ШІПЕРОВІЧ

С Е З О Н Н Ö Ј
Р О Б О Ч Ö Ј
О Л А Н І Н Ј А С Ы Н
С А Н М І Њ І М У М

КОМІ ГІЗ—1932

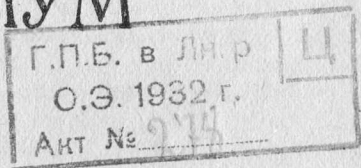

Коми-3

1-287

В. М. ШИПЕРОВИЧ

ГЕЗОННӨЖ РОБОЧӨЛЖАС
ОБЩЕЖИТӨЛЖАСЫН
САҢИТАРНӨЖ
МИҢИМУМ

КОМИ ГІЗ,
СЫКТЫВКАР
1932 во.

В. М. Шиперович.
**Санитарный минимум в
общежитиях сезонных
рабочих.**

Изд. № 27. Тираж 3080
Зак. № 6268. Уполн.
облита № А—381.
Редактор — И. Пувкоев.
Тех. ред В. Соснин.
Перевод с русского
Пувкоева И. В.

Сдано в набор 27/II-32 г. Сдано в печать 5/III-32 г.

Типография Коми ГИЗ-а, Сыктывкар, Коммунистическая, 1.

Ужалыс јазлыс қонвізалун кутбм—ужа-
лысјаслбн асланыс уж.
(Советској медициналбн лозунг).
...Бурмбдны робочбјјаслыс оланінјасб—
тащбм мјјан мог.

1. МЫЈ ЈЫЛЫГ ВІСТАВЛБ ТАЈБ НГАБЫС?

Ленінској парвја да сбвет правібелство вескбдлбм улын мјјан страна адзывтбм бдјасбн муно воқб. Сбмын бві 1929-30 воб промышленностлбн во гбгбрја продукціяыс содіс војнабқ дорыс кык мындаыс унжыкбз, а 1931 воб 1930 во дорын госуларственнбј промышленност содіс 45 прбч. вылб.

Кбв мјјан оз сетны капіталістјас сбмтб ужјбзбн, мі 1931 воб народнбј овмбсб пуктбм 17 мільард шайт, м.н. куім нблбд јукбд вылас (74 прбч) унжык 1930 воын дорыс. Капіталістическбј странајасын проізводстваыс уеб, содб безработіца, а мјјан мбдарб, оз тырмы ужалан выныс. Сбмын бві 1931-д воб ужб сувтісны 518 выл завод, на пын ем уна зев ыжыд гібантјас, а візму овмбслаы 1931 воб сетісны 1040 выл машинно-тракторнбј станція.

Тайо ыжыд строитчан ужас зев ыжыд тыдалана уж нуодоны строителној да мукод када робочојјас. 1931 воо сезонној робочојјаслон лыд волис кыподома став Союз паста 2 миллионз, м.н 50 проч. унжык 1930 во дорыс. Уж производительносцо налыс волис кыподома 33 проч. выло, уждон 4,5 проч. выло. Ми-ко откодалам 1928 воос кызи витвоста план возыв воос, 1931 вокод, адзам, борја куйм воо медон ужалыс јоз лыд содис 43 проч. выло строителној робочојјаслон лыд содис 309 проч. выло.

Тайо робочојјасыс унжыкаыс олоны отувја оланинјасын. Медым тырвыјон портны оломо строитчан планјас, оз сомын ков строитчан ужас кезло лосодны тырмымон строитчан материалјас да вайдны ужалысјасос, мијан щощ коло визны зонвизалунсо робочој—строителјаслыс.

Царској правительство дырји уна полос ужјас выло медалисны робочојјасос подрадчикјас. Найд нарвитлисны робочојјасос ез сомын уждонон, но і оланинјас лосодоаломон. Оланинјасо лосодавалисны омолос, а оломмыс сомсо бостисны уна. Узлисны жој вылын, мыј торис водны, олисны отувја оланинјасын „мыј торис“, керка пыщкосјас волисны дуркос. Уна подрадчикјас быт щоктывлисны робочојјаслы нобавны товарјас ас лавкаыс, ыжыд дојјасон. Товарыс, сојодыс подрадчиклон лавкаас волис омол.

Робочојјаслы бур олом лосодом јылыс оз вермы лонны некущом сорни. Ез нуодлыны некущом југдодчан уж. Тодисны, мыј југдодчан уж оз лосав робочојјаслы, тайо оз ло бур вонм капиталистјаслы да помешчикјаслы.

Капиталистјас мијаны вайдор, а мукод странајасын

векла өиөз, өөти ез төждысны робочөйжаслы бур олан-
инјас, вөчалөм понда. Наяө төждысыны: ещажык сөм
бырөдөмөн, робочөй выныс бостны ыжыджык барыш.
Налы кажитчытөм да висыс робочөйжасөс найө уж вылыс
вөтлавлісны, найө местаө бөставлісны выл робочөйжасөс.

Сөвет странаын, көні властыс ужалысјас кыын, ро-
бочөйжас да ужалысјас вылө вичөдөны зик мөднөгөн. Го-
сударствоыс ачыс вөчалө бур өтувја оланінјас, медым
робочөйжаслы сені овнысө вөліс бур, медым донсө олөм-
ыс лоіс мынтыны ічөтөс, медым робочөйжас костын нуө-
дісны культурно-просветітелнөй уж.

Кымын өдјөнжык паскалө социализм стрөитан уж, сы-
мын јөнжыка төждысө сөвет власт да коммунист партија
робочөйжаслы бур оланінјас лөсөдөм понда. Коммунист
партија Централнөй Комитетлөн пленум 1931 воө јун
төлысө шуис ударнөй мөгөн сувтөдны быт паскөдны жі-
лішщно-коммунальнөй овмөс, бурмөдны робочөйжаслыс
олөмсө, робочөй посолокјас. 1931 воө јун 23 лунө хо-
зјаственникјас совещщаннө вылын Сталин јорт шуис:

„...Колө... возө бурмөдны робочөйжасөс снабжјтөм да
налыс оланінјасө... Оніја робочөй, мјјан сөветскөй робо-
чөй көсјө овны став материалнөй да культурнөй потреб-
ностјасөс вевтөмөн кыз продовольствіјөөн снабжјтөм бо-
ксаң, оланінјас боксаң культурнөй да мукөд өікас потреб-
ностјасөс вевтөм боксаң, налөн та вылө ем право і мі
објазанөс обеспечітны тајө условіјөјасө... Бурмөдны ро-
бочөйжаслыс бытөвөј условіјөјасө—тащөм мөг“.

Но медым бурмөдны робочөйжаслыс культурно-быто-
вөј условіјөјас, ещя тајөс нуөдны вывоаң. Колө, медым
робочөйжасыс асныс культурнөја кыптисны да отсалісны

бурмодны ассыныс олмнысö. Колö рoбoчöйжаслы аслыныс бoссыны да вoзмöстчöмөн бырöдны олöмыс быд лунжа тырмытöмторжассö, коджас вaйöны рoбoчöйжас çонвизалуны омöл да мыйжассö зев кокниа поçö бырöдны ас вынөн да вoзмöстчöмөн.

1930 воö мај 20-д лунö Совнарком вынeöдиc декрет санитарнöй минимум жылыс „Санитарнöй минимум“ кывжасыс висталöны: медoа ичöt, медoа прöстöй торжас жылыс, медым кутны ассыным çонвизалун.

Став учрежденьöжаслы да организацијаслы декрет шöктö пырыс-пыр бoссыны медпрöстöй, медкокни да медколана санитарнöй ужас нуöдöмö, медым кыпöдны çонвизалунысö став јöзыслыс да кыскыны тајö ужас став ужалыс јöзöс.

Сöветскöй медициналөн медыжыд мoгыс сiјö, медым мортсö вiçны вiçмöмыс: „вiçмöмыс вiçны лeчитöм дoрыo кокныжык“. Вот тајö мoгсö i сувтöдö ас вoçас санитарнöй минимум. Став СССР пастала санитарнöй минимум олöмö нуöдöмлөн тöдчаналуныс зев ыжыд, сiјö бурмöдö олöмсö став рoбoчöйжаслыс да колхозникјаслыс.

Санитарнöй минимум олöмö нуöдöм понда колö аслыныс став ужалыс јöзлы бoстeыны санитарнöй ужас олöмö нуöдöмö. Став рoбoчöйжас отсöгтöг врачјас öтнаныс олöмö нуöдны санминимум оз вермыны.

Быд сезоннöй рoбoчöйжы колö чорыда тöдны, мый сiјö абу бoкыса морт, сылы колö аслыс тöждыоны ас ыд матысса јöз çонвизалун жылыс. Öтувја чорыд ужöн авыттав сезоннöй рoбoчöйжасөн çонвизалун кутöм вылö дрe шioјя вiçöдöмөн мијан оланiнјас колö вöчны сöстöмөн

мед өтүвја оланінјасын вѳліс сѳстѳмѳс-сѳстѳм, мед вѳліс і ставыс. Сѳмын тајікѳн мї вермам вермасын да бырѳдны вужан вїѳѳмјас.

Тајѳ нїгаыс лыдѳылы вїставлас, кущѳмѳн колѳ лѳны сезоннїкјаслѳн өтүвја оланінјас, кызі сенї колѳ лѳѳѳдны олѳмсѳ да кущѳм медпрѳстѳј санїтарнѳј правїлѳјас колѳ нуѳдны олѳмѳ, медым пѳртны олѳмѳ санїтарнѳј мїнїмум да сїјѳн вїзны робѳчѳјјасѳс вїсмѳмыс да вїзны налыс зѳнвїзалуннысѳ.

II. САЊИТАРНѳЈ КОМїССїЈА (ЗДРАВЈАЧЕЈКА)

Быд өтүвја оланїнѳ — общѳежітѳѳѳ мед вѳліс бѳрјѳма тани олыс робѳчѳјјасыс санїтарнѳј коммїссїја, кодѳс ѳнї векжык шуѳны „зѳнвїзалун кутан ужыс отсасыс группѳн“, „зѳнвїзалун кутан јачејкаѳн“ лїбѳ прѳстѳ „здравјачејкаѳн“

Санїтарнѳј комїссїјалѳн мог — вїзны да бурмѳдны зѳнвїзалунсѳ сезоннѳј робѳчѳјјасыс. Медга ыжыд тужѳн, кытї колѳ нуѳдны уж санїтарнѳј комїссїјалы, лѳѳ кыскыны зѳнвїзалун кутан ужас аснысѳ робѳчѳјјасѳс да тазі нуѳдны олѳмѳ өтүвја оланїнын санїтарнѳј мїнїмум.

Санїтарнѳј комїссїја бѳрјѳм могыс вѳчѳны сезоннѳј ужалыјас пѳвсыи собрѳнњѳ. Тајѳ собрѳнњѳ вылас врач вѳчас доклад. Сенї сїјѳ вїставлас санкомїссїја могјас јылыс да кызі нуѳдны өтүвја оланінјасын санїтарнѳј мїнїмум.

Өтүвја оланїныс-кѳ (общѳежітѳѳѳыс) абу ѳвї керкаын, робѳчѳјјасыс ужалѳны уна сменаын да сїјѳн најѳс чукѳртнысѳ өтщѳщ ставсѳ некыз оз поз, лїбѳ емѳс кущѳм-

кõ нõшта помкајас, секі поџõ собраннõјассõ нуõдны уна пõрјõн. Быд собраннõ вылын, доклад бõрын, тајõ робо-чõјјасыс ассааныс бõрјõны санітарнõј комиссејјаса шлен-јасõс. Колõ воэвыв артавны, медым комиссејјаса шленјасõ вескалісны сецõм јõз, кодјас зõнвизалун кутан уж гõ-гõрыс тõждысисны да вермісны тајõ ужас бура Ужавны.

Сіз-жõ колõ кутны тõдвыв мед комиссејјаõ пырїсны јõзыс став керкајассыс, õтувја оланїныс-кõ абу õвї кер-ка помын.

Комиссејјалы колõ чукõртчывны еща вылõ быд тõ-лыс õтчыд, быд шленлы сетны уж да быд чукõртчы-лõм вылын вõчõм уж јывсыс кывзыны отчот.

Петкõдлана ужыс санітарнõј комиссејјалõн колõ лоны, медым:

1. Јїтчыны сїјõ врачкõд, кодї ужалõ тајõ предпрїјат-чõас да отсаоны сылы ужас.

2. Вїзõдны медым, керка пыщкõсјасыс век вõлісны сõстõмõе да мед олісны санітарнõј правілõјас сертї.

3. Нуõдны врачлы сорнїјас сезоннїкјаскõд. Шуам: вужан вїсõмјас јылыс, кодјас вõлісны тајõ õтувја олан-їнас лїбõ рајонас, кызї вїзны астõ тајõ вїсõмјассыс, кы-зї колõ сетны медвоэза отсõг дојмігјасõн да мукõд ко-лана торјас јылыс.

4. Котыртны сезоннїкјас пõвсыс санітарнõј кружок кõн зõнвизалун кутõм јылыс поџїс сорнїтны пыдїсањжык

5. Лõсõдны „зõнвизалун пелõс“, лыддавны зõнвизалун кутõм јылыс нїгајас, õшлыны керкајасõ да улїчõ плакатјас да лозунгјас.

6. Лõсõдны санітарнõј мїнїмум, м. н.-кõ тајõ õтувја

оланинсыс колѳ артавны, кушѳм ужјас поѳѳ да колѳ ну-
ѳдны зонвѳзалун кутѳм куѳа, да виѳѳдны, мед тајѳ ин-
ѳѳм торјассѳ нуѳѳисны олѳмѳ шуѳм кадјасѳ.

III. КУШѳМѳН КОЛѳ ЛОНЫ КЕРКАЛЫ

ѳТУВЈА ОЛАНІН УЛѳ?

Робочѳјјаслѳн ѳтувја оланінјас овлѳны кык пѳлѳс:
пыр олан да мыјкѳ дыра (временнѳј) оланінјас. Пыр
олан общејитѳѳјасѳн лѳѳны керкајас, кодјасѳс вѳѳѳма
куѳа олѳм вылѳ сені поѳѳ овны гѳѳѳмын, сѳз-жѳ і тѳ-
лын. Таѳѳѳм ѳтувја оланінас колѳ лоны ставыс, медым
лѳсѳѳдны сені бур олѳм. Законјас сертѳ, тајѳ общејитѳѳ-
ѳѳјасын (таѳі пондам шуны ѳтувја оланінјас) санѳтарнѳј
условјѳјасыс колѳ лоны мыјкѳдыра олан общејитѳѳ ѳѳ-
рыѳ буржык: ѳѳі морт вылѳ водан местаыс колѳ лоны
ыкыдјык, колѳны ѳтувја ѳѳјанінјас, шѳјтчанінјас, пес-
ласанінјас, клуб да с. в.

Жѳныд кад кежлѳ вѳѳѳм общејитѳѳјас—сѳјѳ лѳѳны
керкајас, кодјасѳс вѳѳѳма сезоннѳј ужалысјаслы овны,
медѳасѳ гѳѳѳмын олѳм вылѳ. Оланінјас јѳна тырмытѳм
понда да общејитѳѳјас ѳѳјѳ стрѳитавны колѳм понда,
кодјасѳс ковмывлѳ стрѳитны ѳік јѳѳтѳм местајасѳ, общеѳ-
јитѳѳјассѳ векжык вѳѳѳны кокныѳѳікѳс (баракјас) лѳѳѳ ве-
гіг вѳѳавлѳны палаткајас.

Сезоннѳј общеѳјитѳѳјасын колѳ лоны таѳѳѳм комна-
тајас: 1) уѳланінјас; 2) пуѳанінјас пуѳѳѳдчанјасѳн; 3)
ѳѳјанін лѳѳѳ кѳні поѳіс кад коллыны дунын; 4) кум,

көннә поџо виҗны сезонникҗаслы оласнысө; 5) коотысан-
јас; 6) мыссанинјас; 7) уборнијјас; 8) пеласанинјас; 9)
бурдөдчанин.

1. Уҗланинјас. Уҗланинјас быт колө вөчны му-
жика јөзлы да нывбабајаслы торјөн. Уҗланинјасө мед бу-
ра пырис лунја југыд. Керка пышкөслөн судтаыс колө
лоны шөркода 2,5 метр. Муө пыдө керсө вөјтөмөн
стрөитны общөжиттөјас оз поџ. Жөҗсө колө вөчны быт
пөвјис: му либө из жоҗ вөчавны оз поџ. Ошинјасын
быт колө лоны форточкајас либө душникјас, еща вылө
быд комнатаын өвиөн. Форточкалөн либө душниклөн
ыҗдаыс колө лоны еща вылө жоҗ ыҗда дорын өви
соөд јукөн.

Весиг гөжөмын олөм вылө вөчөм керкајасө быт колө
вөчавны пачјас. Пачјас ковмасын көзыдјас дырји да ме-
дым керкасыс сынөдсө костыны. Колө төдвыв кутны,
мыј сезоннөј уҗ век нужавлө көзыдјас вотөз.

Пачјасө колө вөчавны кирпичыс, а оз көртыс, ку-
щөмөсө овлөны мијан.

Оланинјас шонтыны көрт пачјасөн оз поџ ташөм
помкајас понда:

1. Зев өдјө көзалө, оз виҗ ас пиас шоныдсө, кызи
виҗө кирпичасыс вөчөм пач. Та понда керкаас шоныдыс
оз ло пыр өткод, кор лоө зев пөс, либө зев көзыд.
Тажө вәјө зев ыҗыд омөль зонвизалуналы, вермөны јөзыс
прөстудитчыны (кынмавыны).

2. Көрт пачјас ломтигөн пачыс јона доналө. Сынө-
дын пыр ем бус. Тажө бусыс пукоө да сотчө, сижөн сы-
нөдас пыр лоө аслыс пөлөс дук. Ташөм керкаын сынө-
дыс вывти кос. Тажө ставыс морт зонвизалуналы вәјө

омол. Корт пачјас таыо кыңчі керка пыщкөссө јона дуркмөдөнү. Јіркө да етенјасө пукоө са.

Корт пачјас омолөс нөшта і пөжарјас лобмыс да сјјөс пыр ломтыны колө уна пес. Кірпіч пач ломтыны пескыд колө јона ешажык.

Торја омол-нын уэлан комнатајасын корт пач ломтөмыс. Робочөјјаслы лөб војнас шөјтчигөн лолавны щыкөм сы-вөдөн.

Сөмын-нын сек, кор некызі оз поэ вөчны кірпіч пач-јас, поэ сувтөдлыны ыыжыд корт пачјас. Тәјө корт пачјасыслаы пыщкөссө колө кышны кірпічјасөн, „Неп“ пачјас моз, лөбө сјјө-жө сорт пачсө кышны кірпічөн вылыссаңыс.

Общежітвө керкаыс-кө өтө судта да уэланінјасыс петөны вескыда ывлавылө, колө петанівө быт вөчны керкавоэ лөбө өзөссө вөчны кыкпөвсаөс (тамбур). Пы-ран өзөсјасө колө лөсөдны пружина затвор, мед најө вөлісны пыр пөдсаөс. Секі керкаыс ывлавыв сынөднас оз понды көзавны.

Быд сезонныкы колө лөсөдны торја којка. Оз поэ вөчавны өталаын уэлан нарјас лөбө кык мортөн уэлан којкајас.

Кожка мед вөліс паста да куэта ногыс колана ыжда, медым сені бура поэіс уэлыны. Кожка колө лоны: куэ-танас 190-200 сантөметр, пастанас—70 сантөметр, жоқ-саңыс судтаыс колө лоны еца вылө 50 см.

Оз поэ којкајассө пуктавыны щук топыда. Секі вер-масны лудыкјас, пыщјас, тојјас вужны өтө којкаыс мөд којкаө (сјјөн щөщ вужөны вужан висөмјас), шуам кіотө-мөн біјавіөөм, коді вужө тојјасөн).

Отувја оланінын быд олыоы колө лоны торја матрац, пöдушка (jurлöс), кодöс тыртöма кос турунөн лібö ізасөн.

Кожкајас коласö колө сувтöдлыны ічөтік пызанјас, еща вылө быд кык којка вылө öтi пызан—столік. Тажö століксö медбур вöчны кык пелö пышкөссö торјöдöмөн, медым кыкнан жынјас еща вылө вöліс кык жаж да быд жажлы колө лоны торја ічөтік öзöс. Тазікөн быд сезонныклөн лоö аслас торја шкаф, кытчö сiјö вермö томнавыны ассыс көлујсö томан сажö.

Керка помын-кө пöртчысөм вылө абу лөсöдöма торја комната, уэланіно колө лөсöдавны пас-көм вiзан шкафјас лібö тајö-кө абу—вöчавны тырмымөн вешалкајас.

Комнатаын колө лоны жекајас, табуреткајас лібö скамјаяс да пызанјас.

Уэлан комнатаö колө тырмымөн лөсöдавны јог (мусор) дозјас да плевательницајас. Тажö торјасыс-кө абуöс секі жоғыс ödjö јөгөссö да тырö зырымөн, дуллөн.

Быд уэлан öтi комната вылө јөз лыд сертi еща вылө быт колө пуөм ва доз (бак). Тажö бакыс колө лоны вевтаөн, бур ескөн вöліс вевтсö томнавыны. Бак дорын колө лоны кружка да ва ведра медым кружка пожјалөм васö да колассö поэіс кiстыны.

2. Сојöд лөсöданін (кухня). Хозајственникјас-кө оз көсјыны öтувја оланіно вöчны столовој, најö щöцц оз вöчны і сојöд лөсöданін. Тази вöчны, дерт, оз поэ. Сезонныкјасыс-кө сојöны-јуöны көт оз обшчежівтöын, шуам сојöны ужаланінын, најö сені сöмын öбедатлöны. Робочөјјаслы колө сојыштны рытын, асылын, налы колө

пѣе сожан. Та понда, робочѳјас сожансѳ пуѳны уѳлан комнатаса пачын. Тажѳ-нын некытчѳ оз шогмы. Керкаса сынѳдыс лоѳ дука, пондасны чукѳртчыны гутјас. Та понда санмѳнѳмум олѳмѳ нуѳдѳгѳн колѳ кѳѳ і сезоннѳј ѳтувја оланѳнјасын да быѳ вѳчавны сожан пуанѳнјас (кухнајас).

Сѳз-жѳ ѳтувја оланѳнјасѳ быѳ колѳ лѳсѳдавны' пуѳм ва дозјас (бакјас). Васѳ поѳѳ пуѳѳдны сожан пуанѳнын (кухнаын).

3. Гојанѳн (столовѳј). Матыс гѳгѳрын-кѳ абу нѳ-кѳн сожанѳныс, а ѳтувја оланѳнын олѳ уна сезоннѳк, секи быѳ колѳ торјѳн общѳежѳтѳѳ бердас востыны столовѳј. Гојѳм-јуѳм бура лѳсѳдѳм сајын абу сѳмын зѳнѳвѳзалуныс робочѳјаслѳн, налѳн секи щѳщ содас уж производѳтельность. Оз ков сѳз-жѳ вунѳдны, гожеа кадѳ зев кокнѳа да ѳдјѳ паскалѳны быд пѳлѳс кынѳм вѳсѳмјас. Тажѳ вѳсѳмјасыслѳн паскавыны верманалуныс сѳз-жѳ омѳла да кужтѳма ѳтувја сожанѳнјас котыртѳм сајын. Столовѳј лѳсѳдан ужѳ хоѳаж-ственнѳј органѳзацѳјјас кынѳзі колѳ кыскыны, меставывса кооператѳв правлѳнѳѳс, кодлы сѳз-жѳ колѳ тѳждыѳны сезоннѳкјас столовѳјын бура уж пуктѳм понда.

Столовѳјсѳ поѳѳ вѳчны сещѳмѳс, кѳнѳ пондасны ѳбѳд сѳ пуны, поѳѳ лѳсѳдны і сещѳмѳс, кѳнѳ даѳ пуѳм сожан сѳ пондасны сѳмын шонтыны.

Гожѳмын столовѳјсѳ поѳѳ лѳсѳдны общѳежѳтѳѳ дорас, вылаас, навес улѳ.

Медбѳрын-нын, кор санѳтарнѳј комѳссѳја адзас, некызі некыщѳм столовѳј лѳсѳдны оз поѳ, секи колѳ лѳсѳдны буфет, кѳнѳ кѳѳ поѳѳс щѳж јуыштны да сојыштны.

Ыжым общежиттө бердө колө лөсөднү ларок. Тажөс
поңо востыны общежиттө дорө ывлаас.

Сезоннөй робочөйяс пөвсын сојөм-јуөм бура лөсөдөм
зев ыжым тор. Сылөн төдчаналуныс абу сөмын кыңи
олөм бурмөдан уж сојөм-јуөм бура лөсөдөмөн кыптө уж
производительност да шөщ бурмөдө став жүгдөдчан да по-
литика уж. Та понда столовөй лөсөдөм, буфет либө ларок
востөм колө нуөдны ударнөја.

Общежиттөын-кө абу столовөйяс, быт колө лөсөднү
сојан комната. Комнатајасыс-кө оз тырмы, поңо тајө
комнатаас-жө нуөдны лунса культурнөй ужјас (лыддысны,
сорнитны да м. т.). Тајө комнатаыс-кө абу, секі робочөй-
јас пондасны сојны уңлан комнатааныс, таңи санитаріја
боксаң вөчны некыңи оз поң.

4. Көлујјас виған кум (кладөвөј). Сезон-
ныкјас вооны общежиттөө да уңлан комнатајассө тыр-
төны сөрыс вајөм көлујөн (јашщикјасөн, көрғинајасөн,
мешөкјасөн, тулупјасөн, гынсапөгјасөн да мукөд көлујөн).
Тајө көлујјасыс тыртөны керкасө. Таыс кыңи көлујыс
(ыж ку пасјасыс) кајө дук. Сіз-жө уна көлуј вөснаыс
некың оз поң комната пыщкөссө бура пелькмөдны.

Таыс кыңи уңлан комнатаын уна көлуј понда кокңида
паскалоны төрөканјас, лудыкјас, тојјас да с. в.

Тапонда, быт колө вөчны көлуј виған кум. Кум лөсө-
дөм зев бур тор. Өтө-кө секі лоө став оланіныс сөс-
төмжык, мөд-кө, көлујыс озжык вермы вошласны.
Уңланінјасын көлуј виғигөн зев кокңида көлујыс вермө вошны.

Кум поңо лөсөднү кушөм сурө комнатаө, сарајө да
с. в. Медым кумын көлујыс ез понды кујлыны жојас,
колө вөчавны сғенјасас пу жаңјас.

5. Костысанінјас. Мукōд сезоннōј робочōјјас ужалōны ывлаа ылын. Сіјōн налыс паскōмсō векжык колō костыны. Паскōмјас костōм ылō вōчōны костысанінјас. Тајō комнатасō ломтōны зев шоныдōз да кōлујис сені космō зев ōdjō. Костысан комнатаō колō вōчны душнык, медым ул сынōдыс век верміс сее петны.

Ōтувја оланіныи-кō торја костысаніныс абу, секі сезōныкјаслы быт лō паскōмнысō да гынсапōгнысō костыны улан комнатааныс, мыј понда сынōдыс сені лō ул да дурк.

6. Мыссанінјас. Ōтувја олан керкаас-кō ем валоктан труба, мыссанінјас векжык уборнōјјас дорō, а валоктан трубаыс-кō абу, секі мыссанінсō вōчōны торјōн.

Мужікјаслы да нывбабаслы мыссанінјассō колō вōчны торјōн. Медым мыссан кранјасыс вōліс тырмымōн. Норма сертї колō быд 10 морт ылō ōтї кран.

Мыссанінсō-кō лōсōдōма ывлаō, колō вевттыны зерыс, вōчны ічōтїк навес. Медым ез ло сулавны ва мувылын, колō кок улō вōчавны пу решеткајас. Сіз-жō најт васō колō вештыны ылōжык, медым керка дорса мусō ые нурмōдны. Та мōгыс колō вōчавны муōд канавајас да пу жōлōбјас.

7. Уборнōј. Ем-кō общезїттыын ва локтан да ва мунаи трубајас, уборнōјсō быт колō вōчны мыскыса-наōс.

Ва локтан трубајас абутōм местајасын уборнōјјассō колō олан інјассан ылōжык, медым еща ылō уланінјассан, столовōјсан, сојан пуанінјассан вōліс 25 метр сајын да струбасан 35 метр сајын. Уборнōј гујассō колō

вöчны ва прöйдиттöм торјыс лібö пуыс вöчöм да соја-
лöм срубјыс, медым пөж торјасыс ез вермыны мунны
муö.

Уборнöјјас колö вöчавны југыдöс, мужікјаслы да ныв-
бабајаслы торјөн, медым быд 20 морт вылö вöліс öвi
роғ. Уборнöјјасын колö лоны быд пöраö тырмымөн југыд,
медым војјасын век вöліс бiја.

Уборнöјö пыран öзöсјасö колö лöсöдавны пружинајас,
мед најö пыр вöлісны топыда пöдсаöс.

Уборнöјјасö сiз-жö колö вöчавны душнiкјас.

8. Песласанiн. Песласанiн колö, медым сезон-
нiкјаслыс мыскыны сöд дөрöм-гачсö. Песласанiн-кö абу,
секи дөрöм-гачтö пондасны мыскыны общөжiттöын, а
костысны—уэланiнын. Песласны места абутöм понда
робочöјјас шочажык пондöны вежлавны дөрöм гачнысö
да та понда вермöны паскавны тојјас.

Ыжыд карјасын, сезоннiкјаслы торја песласанiн лö-
сöдöм пыддi, кытчö колöны торја песласысјас, поғö
сорнiтчыны сезоннiкјаслыс дөрöм-гач мыскöм куэа ку-
шöмкö карса песласанiнкöд. Сöмын танi колö возвыс
сорнiтчыны, медым ез лоны мыскыны сетöм дөрöм-гач-
сö дыркутöмјас, мед ас кадын ваисны бөр.

9. Медiцинскöј пункт. Сiјö общөжiттöјас бер-
дö, кöни олöны уна робочöјјас, колö лöсöдны медiцинс-
кöј пункт. Ещa робочöјјас дырја поғö сöмын лöсöдны
вiсысјаслы торја комната (изолятор), медым вiсысјасöс
пырыс-пыр торјöдны зонвiзajасыс. Изоляторын робочö-
јöс колö вiзны регыд, болнычаö мöдöдтöғ.

Общөжiттöсa торја керкајасын быт колöны аптеч-
кајас, медым сетны медвоэа отсöг.

Общезиғтө бердса ывлавыв. Общезиғтө бердса ывлавыв да став олан керкајассө колө поэны заборөн. Тајө колө сіјөн, медым общезиғтөө ез вермыны локны бокыса јөз да уымөдчыны. Тащөм торјасыды, дерт, общезиғтөөын оз ков лоны.

Уборнөј, костысанін, пеласанін, сојанін да сојан пуанінјас колө лөсөдавны торјөн улан-олан керкајасыо. Олан да мукөд керкајасө пыранінө, керка гөгөрсө-кө абу пасјөма, колө вөчны пу пос. Помеј, мусор да кујөд гујас колө вевтавыны тапыд вевтјасөн. Тајө гујассө колө вөчны кыз поэө ылојык, мед еша ыло оланінјассаы волісны 25 метр сајын.

Керка гөгөрас местаыс-кө щөктө, колө лөсөдны фізкультурнөј площадка, торјөдны городкіөн ворсан места, сіз-жө колө торјөдны баскетболөн, мащөн да мукөд торјасөн ворсан местајас. Колө керка дорө ывлаө сувтөдлыны скамјас да пызанјас, медым сені поэс ворсны шашкіөн, шахматөн, доминоөн да лыффыны.

IV. КЫЗИ КОЛӨ ВИҢНЫ ÖТУВЈА ОЛАНІН СÖСТÖМУН БОКГАҢ

Ог-кө мі асным пондө овны сөстөма, пелка, медбура вөщөм да быдтор тырмана öтувја оланіныс регыд дуркмө (најтмө) да бурыс нөтї оз ло, а мөдарө, пондас омөлтчөдны зонвїзалунсө робочөј—сезонныкјаслыс.

Санітарнөј комїссїјалы врач отсөгөн колө сезонныкјас пөвсын нуөдны паскыд төдмөдана уж, мыј понда астө да став оланінсө колө виҗны сөстөма. Тајө ужсө колө нуөдны уланінјасын чукөртчылөмјас вөчавлөмөн,

көннi колö сöстöмa олöм жылыө паскыда вiстaвлыны, öткөн-öткөн сорытöмөн, плакатяс, лозунгыас öшлöмөн. Зев бур, быд торја комнатаыс—уэланивыс бөрјыны представительöс (уполномоченнөјöс, кодi пондас визöдны комната целкун бөрса. Быд уэлан комнатаö да мукöд местајасö öтувја оланин админiстрацијалы колö öшлыны общецжитвö пыщса правилöјас. Тајö правилöјасö колö сујны i санитарнөј правилöјас.

1. Јöзöс овмöдан нормајас. Öнја законјас серви медеа ичöt местаөн, кодi колö воны шөркөд-дема быд морт вылö öтувја оланијасын лöö 3,5 квадратнөј метра. Судтаыс комнаталөн мед еща вылö вöлис 2,5 метр.

Медым санитарнөј комiссiја вермиc төдны, кымын мортлы поэö уэлыны да овны тајö комнатаас, колö метрөн муртавын жоҗыслыө ыҗдасö да јукны 3,5 квадратнөј метр вылö. Шуам, жоҗ куэтаыс-кө 7 метр, пастаыс—4 метр, секi жоҗлөн ыҗдаыс лöö $7 \times 4 = 28$ квадратнөј метр. Јукам $28:35 = 280:35$ вылö, лöö 8. Таэикөн-кө тајö комнатаас поэö овны унавылö 8 мортлы.

2. Сöстöммөдöм. Сезоннөј робочөјјас карö воигөн вермөны сöраныс вајны, лудыкјас, пыщјас, тојјас да с. в. Тајö насекомөјјасыс вермөны вужны висыс мортсаң зон-виэа морт вылö да сiјөн вужөдөны висөмјас. Торја-нын локөн лөбны тојјас: најö паскөдөны кiстөмөн бијависөм да возвратнөј тифјас. Öтувја оланинад кушөмкө дурка олыс мортолөн тојјасыс вермасны разавны став комнатаö да секi вермасны накөд лoас јона сөкыд.

Торја та понда-нин колö витчыоны öтувја оланинө тојјас, лудыкјас, пыщјас, төрөканјас вајөмыс. Быд се-

зонној робочојлм общѣжитѣѣо локтѣ војдѣр колѣ буря
пелмѣдчыны—пывсыны, мыссыны пывсанын да пас-
кѣмсы да уѣлан кѣлуѣыс бырѣдны став ловѣа торѣссѣ.

Гырыс карѣасын таѣѣ могыс лѣсѣдалѣма санѣтарно-
пропускној пунктѣяс. Таѣѣ пунктсѣ лѣсѣдѣма шыроан-
брѣтчаниныс (парѣкмахерскѣѣыс), пывсаныс да торѣа де-
ѣинфекцѣонној камерасыс, кѣнѣ бырѣдѣны став ловѣа тор-
ѣссѣ да вуѣан вѣсѣмѣссѣ, кодѣяс емѣс паскѣмын. Пыв-
сытѣѣ војдѣр колѣ жеѣыда шырны журѣтѣ парѣкмахер-
скѣѣын, медым бурѣѣыка поѣис журтѣ мыскыны да бы-
рѣдны тоѣяс. Санѣтарно-пропускној пунктын, кор сезон-
нык шырсас да пывсас, сы косттѣ сылыс паскѣмсѣ (пас-
сѣ, палтосѣ, шапкасѣ, дѣрѣмсѣ, гачсѣ да с. в.) сетѣны
ѣѣинфекцѣонној камераѣ.

Кор сезоннык пывсас мысас сѣстѣм жынын сылы
сетасын сѣстѣммѣдѣм паскѣм да сетѣны сылы нѣшта
справка, мыѣ сѣѣс сѣстѣммѣдѣма. Ѳтувѣа оланѣнѣ пырѣгѣн
быд мортлыс колѣ корны гѣжѣд (справка) сѣѣс сѣстѣм-
мѣдѣм ѣылыс да гѣжѣдсѣ вѣзны, медым сѣѣс петкѣдлыны
санѣтарној врачлы лѣбѣ санѣтарној комѣсеѣялы, кор наѣѣ
пондасын вѣдлавын общѣжитѣѣсѣ.

Матыс гѣгѣрын-кѣ таѣѣм санѣтарно-пропускној пунк-
тыс абу, секѣ ставсѣ таѣѣ поѣѣ вежны жур шырѣмѣн,
пывсанын пывсѣмѣн да сѣстѣм дѣрѣмгач пасталѣмѣн.

Общѣжитѣѣѣ ѣѣз воѣм бѣрын колѣ вѣѣдны, мед быд
сезоннык аскадын ветлѣс пывсыны (ещѣа вылѣ быд ве-
жонын ѣтчыд) да быд пывсѣг вежлалѣс улыс дѣрѣм-
гачсѣ.

Кѣѣ і таѣѣм вѣтчѣсана торѣссѣ вѣлѣс нуѣдѣма олѣ-
мѣ, но общѣжитѣѣѣын-кѣ тоѣяс да мукѣд парѣѣтѣяс

лоисны, секи колō пырые-пыр јуōртины санитарнōј врачлы мед сижō вōчис сѳинфекција.

Санитарнōј минимум олōмō нуōдигōн колō бура виōдны, мед отувја уѳланинō ез вескавны санитарнōј обработка (сōстōммōдōм) пыр прōјѳиттōм сезонњикјас. Та понда комендантлы колō чорыда кутны тōдвыв да не сетны общезитвōō места сетчōз, кытчōз сезонњик оз вāj сōстōммōдчōм јылыс справка. Санитарнōј комиссијалы кадыс кадō колō уѳланинјасын тōдмавалыны, сōстōммōдчōны оз выл пырыс сезонњикјас.

Медым виѳны сезонњикјасōс откымын вуѳан висōмјасыс, отувја оланинын робочōјјасōс писталōны кōнкō матынкō пондас паскавны вуѳан висōмјас, шуам брушнōтѳ, колō сорнитчыны врачкōд да вōчавны висōмыс виѳана прививкајас.

3. Кыѳи колō сувтōдлыны да виѳны уѳлан кōлуј. Кыѳи вōли индōма-нын, быд сезонњиклы колō сетны койка, изас лѳбō кос турун тыра перина да јурлōс. Санитарнōј комиссијаса шљенјаслы пыр колō виōдны, мед койкајасыс ота-мōдō ез щукны да сижōн ез вермыны вуѳны оти койкаыс мōд койкаō тојјас да мукōд торјас, вуѳан висōмјас-да. Та понда оз поѳ лезны уѳны кык мортлы оти койка вылын.

Койка костјасō колō вōчавны костјас, секи уѳлан кōлујтō бурѳыка тōлалас. Норма верти коласјасō колō вōчавны ташōмōс: койка бокјасōд—еща вылō 40 см; койка јурјас костōд (кор койкајасō лōс сувтōдлōма уна радōн—еща вылō 10 см; вѳла стенсан да койкаōз гожса барақјасын ещa вылō 20 см; тōвса барақјасын—35 см; Койкајас костōд вескыда ветлан туж вōчōны 130 сантѳметр.

Оз шогмы сіз-жō којка вылын візны палто, паском,
тынсапōгјас да мукōдторјас. Сізі-жō оз поѣ волпас вылō
водны сапōгјасōн да вылыс гачōн. Сапōгын да вылыс
гачын ем век зев уна улч бус да најт, а волпастō
Теколō век візны зев сōстōма.

Перінаын кō лоасны тојјас, секі ізассō колō сотны,
а кышōдсō сетны мыскавны лібō сōстōммōдны дізін-
фекціоннōј камераō. Тојјасыс-кō лоасны уна којкајасын,
секі дезінфекціјасō колō вōчны став комнатамысы. Саңи-
тарнōј врач щоктōм серті, став комнаталы дізінфекціја
вōчōм да став кōлујјас дізкамераō мōдōдōм кынзі, поѣ
сезонњікјассō аонысō ыстывны сōстōммōдчыны.

Медым волпасын ез вермыны лоны тојјас, астō сōс-
тōма візōмыс кынзі колō сōстōма да бура візны і вол-
пастō: асылын колō волпастō бура іравны, оѣжалō
дорјастō сујавны матрац улад, медым ез вермыны шук-
ны веталыс-муныс сапōгјасō да гачјасō. Колō уѣлан кō-
лујтō петкōдалыны ывла вылō, шонді возō да пыркōдны
еща вылō быд тōлыс огчид. Тōлōдōмōн да шонді возын
візōмōн вісōм разōдыс мкробјасыс кулōны. Најō і вō-
чōны вісōмсō.

Оз поѣ лезны сојны којка вылын, оз поѣ сізжō
візны волпас вылын сојан торјас. Сојны поѣ сōмын
столовōјын, а столовōјыс-кō абу—лунын олан комна-
таын. Пондам-кō уѣланынын сојны, секі сені лоō пыр
дурк да тырō гутјасōн.

Сіз-жō оз поѣ којка улын візны њекущōм јашщікјас.
Лішнōј кōлујсō—олассō колō сетны візны кумō (кладō-
р. вōјō), кōні најō оз вермыны њекыз њекытчō вошны, оз

пондыны сорасны жоқ чышкігөн мыскігөн, овжык пон
окмыны бус да чукөрмыны најт.

4. Комнатајас пелькмөдөм. Медым комн
пелькмөдөмыс бурсө сетіс колана мында да пыр во
комнатаыс сөстөм, колө: 1) медым сезонныкјас ас
пырды пуктісны пелька олөмлыс коланалунсө да оли
асныс сөстөма; 2) медым быд комнатаыи воліс кол
мында көлуј (мусор јашщікјас, оөласан дозјас да с.
3) медым ідрасыјас өтувја оланінсө пелькмөдісны
сөстөммөдісны частөжык да бура.

Сөстөма візан став ногјассө өні відлалам торјөн:

1. Оз-кө асныс сезонныкјас пондыны сөстөма ов
көт кымын уборшщіца ен медав, сөстөмлун да пельк
общезітөын кыпөдны колана выјөз он вермы. ду
олігөн ідрасөм бөрын некымын мінут мысөті бара
најт: жоқ вылын пондасны валајтчыны бумага тор
чігарка помјас, сојөд коласјас; жоқ вылө быдлаө
сөлалөма, керка тыр щын; којкајас да пызанјас вы
сојөд коласјас, татчө зев суса локтөны гутјас.

Кашельын да дуллын емөс мікробајас, кодјас коем
бөрын сорасөөны сынөдкөд да вісмөдөны мортсө. П
јас кашельсө кок лапајаснаныс новлөны сојөд вы
Кодлы зев кажітчө дурка олөм, најө некор оз сост
мөдлыны комнатасыныс сынөдсө, өшінјас да форточ
јас налөн пыр пөдсаөс. Тащөм комнатајасад сынөд
век овлө дурк.

Та понда, санітарнөј мінімум олөмө нуөдігөн с
коміссөјјаса шленјаслы ас јортјас пөвсаныс колө нуөд
паскыд төдмөдана уј да ас олөмнас петкөдлыны с
мукөдјаслы прімер.

2. Медым лӧсӧдны збыль пелька олӧм, комнатајасӧ
лӧ тырмымӧн мусӧр јашщӧкјас да сӧласан дозјас.
Кытчӧ-кӧ сӧвзыны лӧбӧ шыбытны кушдӧмкӧ тор, секи
ысјаслы быт лӧӧ сӧлавыны жождӧ да кытчӧ вескалӧ
блавны чӧгарка помјас.

Та понда, санітарнӧј мӧнӧ олӧмӧ нуӧдӧгӧн быд
мнатамн, торја-нын урланӧјасын, колӧны мусӧр јаш-
кјас да сӧлаван дозјас. Быд урлан комнатаын колӧ
ны пуӧм ва тыра бак, кружка да ведра, медым вӧліс
тчӧ кӧставны коласјассӧ. Ведраыс-кӧ абу, секи кружка
дӧс васӧ быт лӧӧ кӧставны жождӧ. Кӧлујјас вӧӧм вы-
кӧ ез лӧсӧдны кум (кладӧвӧј), бара-жӧ тајӧ отсалӧ
ж најтмӧмлы, пондас чукӧрмыны бус да бура чыш-
ныссӧ, кӧлујјас пондасыс некызи оз поч.

3. Сӧ-жӧ зев коланаӧн лӧӧ медым уборщӧцајас тыр-
мӧн бура пелькӧдӧсны комнатајассӧ. Торја-нын јона
пелкӧдӧсны колӧ урлан комнатајас, столӧвӧјјас, уборнӧј-
да. Став тајӧ местајасас колӧ пелькӧдчӧмсӧ вӧчны
лӧм сӧрвӧ, мед ещӧ вылӧ нӧлысӧн быд лун. Колӧ,
д уборщӧцајасыс общецжиттӧын вӧлісны тырмымӧн да
дыны быд уборщӧцаӧс торја комнатаӧ. Тајӧ комната
стӧмлун понда кывкутны пондас сӧјӧ, кодӧс татчӧ
дӧма.

Медым бура ставсӧ пелькӧдӧсны, колӧ вӧјдӧр востны
пӧнјас (тӧлын—форточкајас), чышкавыны ва ротӧн пы-
нјас, шкафјас, скамјајас, којкајас, ӧшињвывјас, чышкав-
н стӧнјасыс чӧран везјас да бус. Сӧласан дозјас да
мусор јашщӧкјас колӧ вывӧтӧн бура весавны. Пуӧм
тыра бакјас колӧ мыскавыны. Сӧмӧм бакјас да круж-
јас колӧ чӧкӧз идравны.

Жоҗ чышкыны колө кӱтӱдӱм чышкысанӱн, либӱ рот пиӱ гартовтӱм корӱсӱн. Поӱо нӱшта жоҗсӱ кӱтӱвни ваӱн (сӱмын оз поӱ вомӱн пызҗыны) да чышкыны сизӱ. Сӱмын кӱтӱдӱмӱн поӱо чышкыны жоҗ. Косӱ чышкигӱн став бусыс каяӱ да керка сынӱдыс тырӱ сӱн.

Ӗшинҗасыс сиз-жӱ колӱ буссӱ да васӱ чышкыны Жоҗҗас мыскавны колӱ пӱс кунваӱн еща вылӱ ӱтче быд вит лунӱ.

Тулысын да гожӱмын ӱшинҗас колӱ виҗны восса лунтыр. Емӱс-кӱ пыр-пыр ветлана комнатаҗас, секӱ колӱ воставны став ӱшинҗас да ӱзӱсҗас, мед сынӱдӱ пондас велыны пыр пыр. Таҗикӱн поӱо зев ӱdjӱ велны лок сынӱдсӱ комнатаҗасыс сӱстӱм сынӱдӱн. Тӱлӱ колӱ воссаӱн виҗны форточка еща вылӱ быд лун часҗы сӱмын оз ков восса виҗны ӱтторҗӱн, а унаыс да бы колӱ виҗны форточка воссаӱн водӱм возвылын.

Кымын җугыдҗык уҗлан комнатаҗасын сымын ещаҗык сенӱ вермасны лоны висӱмҗас, сымын бур морҗолвиҗалуналы. Тапонда оз поӱ лунын уҗлан комнатаҗасын ӱшинҗас немторҗӱн ӱшлыны (тупкавны). Оз поӱ ӱшлыны занавесҗас, ласкавны бумагаҗас-да.

Шоныд кадӱ колӱ форточкаҗас колны воссаӱн во быд кешлӱ. Тӱлын зев коланаӱн лӱо вентиляторҗаслӱ бура уҗалӱм. Вентиляторҗаслы пыр колӱ уҗавны. Кол виҗӱдны, медым вентиляторҗаслыс уҗалӱмсӱ ез дугӱдӱн тӱдӱмӱн—кӱеҗитны бумагаӱн либӱ тупкыны рот туплӱдӱн.

Уҗлан комнатаҗасын оз поӱ лезны сиз-жӱ и куритчыны, табак шын җона торкӱ сынӱдсӱ да ваяӱ ыҗыд омӱ

іо ттыс гөггөрсә жөз зөһвизәлуны. Куритчыны колө пе-
өтөвны колідорө (керкавозө) либө куритчан комнатаө.
сыл Торја-нын јона колө санитарнөј комиссиялы визөдны
состорнөјын санминимум олөмө нуөдөм гөггөр, сижөс сөстө-
ө а визөм гөггөр. Уборнөјјас-кө пондам визны пежа, секи
бочөјјас көмјаснаныс пондасны пежсө разөдны став
ыншищеживтө пасталаыс.

тчы Уборнөјјас колө частөжыка мыскавлыны, медым ез
ирны, мыј сурөсө ез шыбланы. Уборнөј шыкөм јы-
саис пырыс-пыр колө јуөртны комендантлы мед сижө
і ктыд кадөн бөр лөсөдіс уборнөјсө. Уборнөјын колө
өдд пыр вөліс сөстөм гафет бумага да мусор јашщик.
вөсөсанінын колө жојас кокулө лөсөдны пу решетка.
эльборнөјјас колө кадыс кадө (колөм серві) кіскавлыны
жыинфекціоннөј растворөн либө кіставны хлорнөј із-
бөсткаөн. Медса-нин тајөс колө вөчны сижө уборнөјјас-
и, көні ваыс абу. Сіз-жө колө визөдны, мед уборнөј-
ещө өкмөмсө пыр аскадын новлісны, оз пој лезны зі-
морөз тырөм. Уборнөјын мед пыр вөліс ујалө сынөд
гавөскан труба.

цал Кызі вөлі индылөма-нын мед уборнөјын пыр өзјіс бі
во-кө тырмы лунга југыдыс, мед біыс век өзјас і лу
воин. Өчөсјасө колө лөсөдавны пружиннөј затворјас.

Сол 5. В а л ө с ө д ө м. Общеживтөө-кө локтө водо-
идновод труба, секи ва лөсөдөм јылыс ыжыд сорны ло-
лөд оз вермы. Вәлоктан трубаыс-кө абу. Секи васө лоө
јавны струбаыс, тыыс, јуыс либө шорыс. Ва вәјавны
гчыводиттөз вөјдөр колө вәјөдлыны санитарнөј врачөс да
мөдмавны појө оз јуны васө тајө местаыс.

Валоктан трубаис-кӧ абу, мысаанины, общежити
ывлаын да сојӧд пуанинын быт колӧны мед пыр
лісны сӧстӧм ва тыра бӧчкајас, мед бӧчкајасыс пыр
лісны топыда вевтӧма. Медым бӧчкаса ваис ез пежо
колӧ ва лезӧм вылӧ бӧчка бокӧ вӧчны кран либӧ б
каыс васӧ боставны ӧти дозјӧн да тајӧн дознас се
немтор не вӧчны (ва јуны-ни немтор). Колӧ виӧд
мед тајӧ бӧчкајасыс вӧлісны пыр сӧстӧмӧс да ча
колӧ мыскавны. Сіз-жӧ мед сӧстӧмӧс вӧлісны обще
житӧ-ӧ ва вајалан бӧчкајас-і.

Зев-нын коланаӧн лоӧ, медым общежитӧын
вӧліс пуӧм ва, торја-нын јона колӧ робочӧјјас уж
мӧдан да уж вылыс воан кадјасӧ, рытын да во
ужалысјаслы. Колӧ общежитӧса коменданткӧд шӧщ
дыны сіјӧ кадјас, кор общежитӧын пыр колӧ л
пуӧм ва. Общежитӧын колӧ лоны тырмымӧн ва
ӧданјас (кпјатилникјас) да мед тајӧ ужсӧ заводітис
овны пондӧмсаңжӧ. Сіз-жӧ колӧ ӧтувја оланінјасын
мымӧн да аскадын дастыны бакјасӧ кӧӧдӧм пуӧм
Колӧ пыр виӧдны, медым бакјасын пыр вӧліс ва,
дорын мед вӧліс кружка, медым бакыс век вӧліс
на, медым васӧ сев вескыда ез јуны. Быд лун к
бакјасыс быт вежлавны васӧ, мыскавны баксӧ да
бур вӧліс ескӧн нӧшта костывны.

Ва пуӧданјас, бакјас либӧ кружкајас-кӧ сімасын,
кі колӧ најӧс бостны ва јуаниныс да сетны зонты
да лудітны. Общежитӧын пыр колӧ лоны да
(ббкјас, кружкајас, ведрјас да с. в.).

б. Н ы л ӧ д ӧ м. Лоас-кӧ кӧзыд либӧ сынӧдыс
лаас лоас зев ул, секі колӧ заводітны ломтыны

с. Медым комнатаыо уь сынөдыс вошис, колө пач
мтгөн өшнъ либө форточка виэны вассаөн, медым па-
ис сынөдсө кыскис јонжыка: секи уь сынөдыс комна-
ыг регыдөн вошө.

Көзыдјас лоан возвылын колө обшцежитөсө еоз-
в бура шонтыны. Колө сујавны стенјас, топөсны
жјас јіркјас, жожув, сувтөдавны төвса өшнъјас-са.
т колө бырөдны, медым ывлаас көзыд сынөдыс
скыда ез вескав уэлан комнатаө. Та понда колө вөчаб-
посвојјас, кык пөвса өзөсјас, өзөсјассө шонтыны вој-
көн, өзөсө лөсөдны пружина затвор, медым сјјө вө-
пыр пөдса.

Олан комнатајасын колө пыр лоны шоныдыслы мед
да ылө Цельсіја серті 15 градус шоныд. Медым ком-
та шоныд бөрсө пыр виэөдны, колө уэлан комната
енө өшөдны градуоник. Пачјасыс-кө тырмымөн шо-
гисө сетны оз вермыны, колө кыпөдны сорні нөшта
тыјас вөчөм јылыс. Пачјас колө лоны зонөс да медым
м кушөм дук (шум, краска сотчөмыс) ез сетны.

Оз поз некөр көзыдыс полөм понда төв заводітчи-
гом тупкавны форточкајас да вентиляторјас.

МЫЈ КОЛӨ ТӨДНЫ, МЕДЫМ БЫД МОРТЛЫ АГСӨ ҖНЫ СӨСТӨМА

(Личная гигиена)

Өнөз-на ми пыр виставлим ставлы інмана зонвизалун
тан ужјас јылыс. Но тајө ставлыинмана зонвизалун
тан ужјас кынзыс колө нубдны санітарнөј мінимум
пад мортлы (личная гигиена). Тајө асшөр санітарнөј

миңимүсө олөмө колө нуодны быт, общежиттөын быт
мортлөн зонвизалуныс јорт зонвизалун сајас, өтилө
зонвизалун таркөомыс вермө висмөдны мукөдјасөс. Та
мы кыңзі ашпөр саңитарнөј миңимүм отсалө пелка виңи
став ошцежиттөсө.

Пыр пөртны олөмө ашпөр саңитарнөј миңимүм—сјі
лоө век овны сөстөма. Ашпөр сөстөмлун кутан прави
лөјас лөбны тащөмөс:

1. Ен пырт о л а н і н а д ы в л а в ы в б у с
с ө д а н а ј т с ө. Та понда колө: а) общежиттөө пы
ригөн, быт чышкавны пос возын кокјас бусыс да најтыс
б) оз поң уңлан комнатаын весавны платтө, көм, пыр
көдны волпасјас-да; в) оз поң водны волпасө сапөг
јасөн, водигөн быт колө пөртчыны; оз поң водны вол
пас вылө вылыс паскөмөн; г) оз поң пуктавын волпас
вылө палто да мукөд көлуј.

2. Ен т о р к с ы н ө д с ө. Та понда оз поң: а) у
лан комнатајасын куритны. Куритчыны колө петавны
керкавозө (коридорө) либө куритчан комнатаө (чигаркө
помјас калө шыблавны пөім дозјө либө мусор јашщикө
б) зырымтө чушны да сөлавны оз поң жоңө, а поз
сөмын сөласан дозјө (кызигөн да несјалигөн кинад туп
кы вомтө, медым дулмыд ез вескав сынөдө да маты
гөгөрсө јөзлы); в) јөгсө ен шыблав жоңө, а сөмын му
сор јашщикө; г) ем-кө общежиттөын олас виңанін, сет
сет сундукјастө, јашщикјастө ен виң уңлан комнатаад.

3. П ы р с ө с т ө м м ө д с ы н ө д т ө к о м н а т а
с ы д. Кымын сөстөм сынөдыс комнатаад, сымын бур
Мөдарө, омөл дурк сынөд мортөс висмөдө, омөлтчөд
сылыс зонвизалунысө.

4. Пывсаанын мысыы еша выло быд неде-
лын отчыл. Пывсөм бөрын пастав сөстөм дөрөмгач, а
Та содјассө сет пславын. Еша выло быд төлысын отчыл
ды пывсөм возвылын шыр јурөитө.

5. Сөстөма віз чужөмтө да кіјастө.
сїјө быд лун еша выло кыкыс мыскав чужөмтө да кіјастө
авїмајтөгөн, асылын да водөм возвылын. Чышкы чужөмтө
да кіјастө аслад кузчышјанө. Ови кузчышјанө чышкы-
у сөїгөн зев кокнїа вермө вужны өта-мөдыс висөмјас.
пы Гыжјастө шөщөдлы еша выло быд неделын отчыл.
ыс Мыскы кіјастө сојөм возвылын да уборнөјө ветлөм
ыр бөрын.

6. Весав пїнјастө. Лөсөд аслыд пїн весалан торја
шөщөтка да порошок да весав пїнјастө быд лун, медбур
па водөм возвылын медым сојөд коласыс војнас вомад ез
сіемы.

7. Сој колананогөн. Сојны колө торја та-
внї релкаыс, а не отувја таотыс. Пантө новлөдлы ен са-
аркпөг чер костаd, а гартовт сөстөм рузумө да віз эец-
дікөтаd лїбө мөдлаын. Сојїгаd ен термас сојантө бура курт-
позав, намлав. Омөла куртчалөм сојан омөла пусө кынө-
тупмаd, отсалө висмыны кынөмыдлы уна пөлөс висөмөн.
аты Ен вунөд сојөм возвылын мыскыны кіјастө. Лоас-кө
мутен јуны өви кружкаыс, бура кружкасө војдөр мыскы
етчө да дорјассө чышкы, сетчө шуклісны тырпјасыс мөд
d. мортлөн, вом пышкын весег зонвіза мортлөн вермө ло-
т аны быд висөмыс.

8. Сөстөма ов уборнөјын. Ен пөжсөд уборнөјыс
бур жојсө. Ен шыблав уборнөјө мыј сурө. Уборнөјө ветлөм
чөд бөрын быт колө мыскыны кіјастө.

9. Писті виеомы да брушнөй тиф виеомјасые витчыөм могые вөч прививка. Совет правительстволөн лезөма пистіасөм јылые быт объекитана закон. Пистіасөмыс вичө писті виеомөн виеомөмыс. Те-кө пистіаслин сөмын ичөт дырсыид, секи колө пистіасны мөдыс. Брушнөй тифыс (биа виеомыс) прививка вөчөны сөмын врач щөктөм серти.

10. Висман-кө пырыс-пыр мун врач дорө. Төд кымын өдјөнжык боссан бурдөдчыны, сымын кокня бурдан. Таыс кызји вужан виеомөн виемигөн кымын воэ казалан да боссан лчытчыны, сымын кокныжыка позо помны виеомсө вөзо паскалөмыс.

11. Ен ју вина-ни сур. Тајө торјасас ем јад—алкогол, коді омөлтчөдө мортлыс ужавны верманалунсө да зонвизалунсө. Ачыд некор ен ју дај мукөдјасөс өлөд вина јуөмыс.

VI. КЫЗИ НУӨДНЫ ОЛӨМӨ САНИТАРНОЈ МИНИМУМ

Санитарнөј минимум олөмө нуөдө санитарнөј комиссија (здравјачејка), кытчө пырөны врач, общежитвөса комендант, робочөј комитетјассан представительјас, комсомольскөј да партјинөј јачејкаса представительјас. Позо-кө, сизжө татчө колө кыскыны санитарнөј врачөс, коді вермө сетны санитарнөј минимум олөмө нуөдөмын зев ыжыд отсөг.

Медыс санитарнөј минимум збылыс нуөдны олөмө, колө тајө ужас кыскыны став робочөјјасөс да меставывса организацијасөс. Та понда санитарнөј минимум олөмө нуөдөм јылыс колө паскыда соркитны партјинөј да комсомольскөј јачејкаса чукөртчылөмјас да профсојузнөј со-

браннѳјас вылын. Сіѳ-жѳ колѳ кыпѳдны та јылыѳ сѳрнѳ і мукѳд обществѳннѳј организацијасын. [Колѳ тајѳ чукѳрт-чылѳмјас вылас кыскыны общежитѳѳын олыѳ активнѳјдык јѳѳѳ.

Санитарнѳј комиссијалы колѳ лѳсѳдны списѳк, кушѳм ујјас кѳсјѳны вѳчны санитарнѳј минимѳм олѳмѳ пѳртигѳн. Став ујјасыѳ мед вѳлісны прѳстѳјѳѳ да кокнѳда поѳіс пѳртны олѳмѳ. Быд индѳд бѳрын колѳ индыны, кушѳм организацијалы колѳ тајѳ индѳсѳ нуѳдны олѳмѳ да кушѳм кадѳз (срок). Общежитѳѳыны-кѳ зев ыжыд, санитарнѳј минимѳм лѳсѳдан ујсѳ поѳѳ јуклыны комиссијаса шлен-јас костын: таѳикѳн, шуам, ѳѳі лѳсѳдас сѳјѳ ујјасѳ кѳрка гѳгѳр бурмѳдѳм могыѳ, мѳдлы—уѳланѳјасын, кѳјмѳд-лы—сѳјанѳјасын да с. в.

САНИТАРНОЈ МИНИМУМ КУѳА НУѳДАН УЈЈАСЛѳН ПЕТКѳДЛАНА АРТЈѳД (ПЕРЕЧЕНѳ)

(Быд индѳм уј возвылѳ колѳ индыны, кушѳм организацијалы колѳ тајѳ ујсѳ вѳчны да кодлы лѳѳ кывкутны тајѳ ујјас олѳмѳ нуѳдѳмыѳ).

1. Нуѳдны став общежитѳѳ гѳгѳрсѳ весалѳм да сѳс-тѳммѳдѳм: а) Весавны общежитѳѳ гѳгѳрыѳ да сарајјасыѳ став ковтѳм торјасѳ. Мусор гуыѳ петкѳдны став мусор-сѳ. Мусор гусѳ дѳѳинфекцирујтны. Петкѳдны уборнѳј гу-ясыѳ став ѳкмѳјасѳѳ.

Уборнѳјјасѳѳ колѳ бура мыскыны да дѳѳинфекцирујтны.

б) Став мукѳдлајасын колѳ бура быдлатѳ весавны: чышкавны бусјас да черањ везјас, мыскавны ѳшѳнјас, сѳтенјас, жѳжјас (кѳнѳ поѳѳѳ), кѳјкајас, пызанјас, улѳсјас, да с. в.

2. Уэланінјасын: а) Уэланінјасын-кө эмөө төрөкан-јас, лудықјас, пышјас мибө тојјас, секи колө став пөдушка да періна кышөдјассө вежны, вөчны комнатаас дізінфекціја, а сени олысјассө мөдөдлыны сөстөммөдчыны, уэлан көлујнысө мөдөдлыны дізкамераө. Тајө ужсө-кө став уэланінјасас өтшөщ вөчны оз поэ, секи колө лөсөдны өчеред.

б) Төрөкан, лудік, тој да с. в.-кө абуөс, пөдушка да періна кышөдјас вежөны сөмын налыс, кодјаслы вөліс сөтавлөма важөн-кын.

3. Лөсөдны список, мыјјас абуөс, но быт колөны быд комнатаалы торјөн. Шуам: пөдушкајас одејалөјас, крөват бердса шкапјас, улөсјас, пызанјас, мусор јашщик-јас да сөласан дозјас, ва візан бакјас, ва нуэөданјас да с. в.

4. Костысанін, кум (кладовөј), столөвөј да мукөд отсөга комнатајас-кө абуөс, колө кыпөдны сорні тајө торјассө вөчөм јылыс.

5. Поэө-кө — колө лөсөдны буфет. Столовөјыс-кө ем—кыпөдны сорні сојөм бурмөдөм јылыс, лөсөдны робочөјјаслы асылын (завтрак), лунын (өбөд) да рытын (ужін) сојөм. Төдмавны поэөө востыны кооператив ларок.

6. Медым общежитөын олыс сезоннїкјаслыс пыр аскадын мыскалісны дөрөм-гачнысө, мыскыныссө сөтлісны пөсласанінө мибө лөсөдісны асылыныс пөсласанін.

7. Лөсөдны пывсанө арфелөн ветлөм да ветлывлыны быд робочөјлы ас кадын, еща вылө быд нефелын өт-чыд.

8. Зев-кө қескід уәлан комнатаың, колө кымынкө мортос ыстыны, „кокнөдыштны“ олавінсө.

9. Лөсөдны общецжітө пыцца правілојас, сујны сетчө санітарнөј правілојас, уборщіцајаслы да сезончык-јаслы лөсөдөм правілојас-і (візөд 1-өд №-а приложен-нөын). Тајө правілојассө колө өшөдлыны уәлан комната-јасө да јөз ветлан став мукөд местајасө.

10. Общецжітөын-кө ідрасыејасыс (уборщіцајасыс) оз тырмыны, секі колө колана местаың кыпөдны сорні ідрасыејасөс содтөд медалөм јылыс.

11. Медым оз паскавыны вужан вісөмјас, колө став робочөјјассө пісцясөдны да вөчавны прівікајас біјавісөмыс.

12. Зев-кө уна сезончыкјасыс, колө востыны ізола-тор да медпункт.

13. Бостыны бырөдны санітарнөј пемыдлун сезон-чыкјас пөвсыс. Та могыс лөсөдны санітарнөј јүгдөдчан уж нуөдан план. Шуам: котырты санітарнөј кружок, лөсөдны зонвізалун пелөс, медөдны зонвізалун кутөм јылыс нігајас да сіјөс лысөфыны, өшлыны быдлаө пла-катјас, нуөдны зонвізалун бурмөдөм куза култпоходјас, разөдны робочөјјас пөвсө нігајас санітарнөј мінімум јылыс, вужан вісөмјаскөд вермасөм јылыс да с. в.

14. Быд уәлан комнатаыс бөрјыны санітарнөј пред-ставітелөс, медым уәлавіын пөртны олөмө санітарнөј мінімум. Санітарнөј ком.өө јаса быд шленөс колө індыны торја өтувја местаө, шуам: столовөјө, костысан комнатаө, мед најө візөдісны, кызі нуөдөны олөмө санінімумсө тајө комнатајасас.

15. Общежиттö dorö ывлаö вöчны физкультурнöй плошадка, сувтöдавны скамјаяс да пызанјас.

16. Жеждöдны јіркјас, красітны өвенјас, зонтавны пачјас, вöчавны душнікјас, зонтавны öзöсјас, öшінјас, вöчавны форточкајас да мукöд тор да медым тајö ужјассö сујсны стрöйтчан ужјас планö.

17. Колö лöсöдны санітарнöй мінимум быд робочöйлы былö. Медвојдör колö кыпöдны кос да велöдны вермасны став робочöјјасöс тојјаскöд, сöстöма візны сынöд уэланінјасын, не лезны курітчыны, сöстöма да бура візны вольпасјас да жоқјас. (Кор сезоннікјас тајö торјасас велаласны, секі колö сөдтавны был торјас, шуам, дугдыны сојны уэланінјасын, дугöдны којкајас вылын пукалöмыс да с. в.).

18. Котыртны социалістическöй ордіысöм артелјас лібö уэланінјас кыстын, воэсö ордіысны бостыны прöстöјжык торјасöн, сөгга вочасöн век сөдтавны вылыс былöс.

Кор санітарнöй мінимумсö відлалас санітарнöй комісіја, відласны мукöд организацијаяс, хозорган, та јылыс сорні кыпöдöны сезоннікјас öтувја чукöртчылöм вылын. Тајö чукöртчылöмсö колö бура лöсöдны, вöчны быдсöнлэ прöст кадö. Воэыв, ещa былö лун кујим воз, öшöдлыны объявленнöјас, сорнітчыны воэыв артелса старöстајаскöд, мед најö вайöдисны робочöјјассö собраннö былö сöстöммöдны да гажöдны собраннö лоан комнатасö санітарнöй мінимум јылыс гижöм лозунјасöн, сорнітчыны клубкöд лібö организацијаса сојузкöд доклад бöрын интереснöй спектак лібö кінö пеккöдлöм јылыс.

Тайә собранһөсө колө јона торјөдны: тайә лунсаһыс колө бостыны овны пелка, бурмөдны робочөјјаслыг оланінјассө-да. Тайә выль нога олөмсө колө шедөһны тайә ужас став јөзсө кыскөмөн санитарнөј мінимум олөмө нуөдөмөн-да.

Санитарнөј мінимум олөмө нуөдөм вөсна тышкасөм— лоө виемөјјаскөд тышкасөм, уж производительност кыпөдөм вөсна тышкасөм, пјавілетка тыртөм понда да выль морт понда тышкасөм.

Тайә вермасөмас колө паскөдны паскыда артелјас, уъланінјас, общецжитвөјјас костын социалистическөј ордысөм да ударничество. Колө тайә уж вылас важ мөз вөзөдөмсө зикөз бырөдны, мед сөстөма олөмлыг бурлуисө тырдонјалисны кызи робочөјјас, сиз-жө і хоъајственнөј организацијаяс. Санитарнөј мінимум олөмө нуөдан ужө колө кыскыны профсојузһыкјасөс да общецественнөј организацијаясөс („Общество красного креста“ да мукөд), горһытчыны зонвизалун кутан јукөдкөд да мукөд общецественнөј организацијаяскөд тайә общецжитвө вылас санитарнөј мінимум олөмө нуөдөм куъа шефствуйтөм јылыг. Унаыг овлө, мукөд организацијаяс да учрежденьөјјас отсалөвы общецжитвөыслы материальнөја.

Санитарнөј мінимум олөмө нуөдөм куъа колө вөчны робочөјјас, хоъајственнөј организација да профсојуз костын договор (вөзөд 2 № приложеньө). Көсјысөмјасын колө щук индыны, мыј колө кыкнанһыслы кущөм кадөз вөчны.

Медым бура пондисны нуөдны олөмө ашөр санитарнөј мінимум, соцордысөмын көсјысөмо оз ков өтпырјөж сујны став ужјассө, содгавны һөжјөһкөһ, торјасөн.

Шуам, мыјкө дыра ордјисөны уэланіјасын курутчыны дугдөмын. Төлыс жынмыст, кор таяө зік пырас оломө ставелөн, поэө кыпөдны ордјисөм нөшта выль тор вылын, шуам не водны којка вылө паскөмон. Недыр мыстї, кор таяө кык торјис пырас оломө, поэө содтыны којмөд тор, не сојны уэланіјасын, а сөмын та вылө індөм местајасын. Мыјкөдыра мыст содтоны нолөд тор, тазікөн санитарнөј мінїмум поэө пөртны оломө ставнас.

Кушөм торјас куэа ордјисөны, таяөс колө бөрјыны сы сертї, кушөмжык тырмытөмторјас емөс таяө обшшежітөса сезоннікјас пөвсас, кушөм налөн велөдчөмлунныс да кушөм оланїныс. Колө бөстөыны коккїдјассаң да муны сөкыдјасө да колө вермасны нуөдны оломас медколана торјассөжык. Тащөм медколана торјаснас лооны: вермасны тојаскөд, лудїкјаскөд, пыщјаскөд, төрөканјаскөд, мед комнатаын сыөд өөліс пыр сөстөм, медым быдлаын өөліс пыр пелкөдөма (медва нын сөстөмөв колө віэны столовөјјас, уборнөјјас).

Мукөддырсыыс оз быдтор овлы мїжан өтувја оланїјасын лучкї: обшшежітө стрөїгыс организадїја еэ ставсө лучкї вөчөд, овны колана торјассө еэ тырмымөн лөсөд, лїбө вывтї эескыд обшшежітөын, а унаыс і асныс сезоннікјас олоны зев дурка.

Зев омөль кор тащөм өтувја оланїнас олігөн санитарнөј мінїмум оломө нуөдөм нүжөдөны „бужык кад“ вөтөз. Вөчнысө колө зік мөдарө, обшшежітөын овны лок, ставыс најт, танї колө бөстөыны пырыспыр санитарнөј мінїмум оломө нуөдөмө. Сөмын тазі мї вермам бурмөдны оломсө обшшежітөын.

Некор оз ков вунөдны, санитарнөј мінїмум оломө пөртөм — абу ударнөј кампаңнө, кодөс нуөдөны сөмын

женідик кадөн, а сижө лоо быдлуңја уж. Кокнидзык торјас оломө пөртөм бөрын колө бостыны пөртны оломө сөкыдзык торјас.

Зев коланаөн лоо і сижө, мед санитарнөј минимум оломө нуодан ужын отсаны сезонникјас асныс, медым санминимум оломө нуөдөмын шедөдөм вермөмјас колсныс пыр кежө. Откымын санитарнөј уполномочениөјјас либө санитарнөј комиссијаса шленјас ассыныс ужнысө нуөд-лисны омөла либө зикөз ечовтчисны, најос колө быт веж-ны пырыс пыр выт јөзөн, ужавны вермыс јортјасөн, кадыс кадө цыр вөчавлыны санитарнөј комиссијаса шлен-јас да сануполномочениөјјас костын собраңыјас да быд-комнатаса сануполномочениөјсаң кывзыны вөчөм уж јылыс-отчотјас.

Быд комнатаө колө ошлыны индөдјас да боевөј дозунјас шуам, комнатаө пыран өзөс возвылө, көни кујлө кок чышкан рот, колө ошөдны гижөд пыригөн кокјас чышкалөм јылыс, мусөр јаштикјас возвылө—мусөр ортсө шыблавны поэтөм јылыс да с. в.

Санитарнөј минимум оломө пөртөмын бөрө колтчыс артелјасөс колө бостны „общественнөј буква“ вылө, иөд ногкө бура оломө пөртыс арвеллы колө отсавны тајө бөрө колтчыс артелыслы нуөдны оломө санитарнөј минимум.

Колө сижө бурмөдны социалистическөј ордјисөм оломө пөртөм видалан уж Колө кадыс кадө видавлыны, кушөма нуөдсөны оломө сижө торјасыс, кодјас понда ордјисөны тајө артелјасыс.

Колө пыр кутны төдвыв, мыј сезонниклы аслыс колө чорыда бостыны сижө ыжыд ужас, кодө нуөдсө

став Сöвет сојуз пасталаас да колды колö сетны вывти
ыкыд төдчанлун. Тажö ужнас робочöјјас костьи ми лöбöдам
выл социалистическöј олөм, выл робочöј быд сезонныкы
медвоз колö ассö велöдны овны сöстöма, шыбытны важ
дурка оланногсö.

Медым нöшта öдјөнжык пöртны олөмö вiтвоса план,
медым виңны мијанлыг вермөмјассö да Сöвет сојузöс
капиталистјас ускöдчöмыг, медым бура нуöдны ассыным
быдлуңја уж—та вылö колö бур зонвиңалун. Тажö ужыс-
лы i колö отсаны санитарнöј миңимум олөмö нуöдөмөн.

**Робочöј—сезонник, ссетсы уде рвöја нуöды олөмö
санитарнöј миңимум ас öтүвја олавиңад! Санитарнöј
миңимум олөмö нуöдан сыт вужöд гортса сиктад, ас
колхозад, ужаланиңад-да!**

Шыбытам важ дурка олөм!

**Ставы вермасы зонвиңаа социалистическöј олөм
пендал**

СОАТӨА

САҢИТАРНӨЈ МИНИМУМ ОЛӨМӨ КУБӨЛӨМ ЖЫЛЫГ ПЕТКӨАЛАНА ДОГОВОР 1)

Саңитарнөј минимум жылыг Совнарком декрет серти,
ми улынжык кырымасөмјас:

1) Общежиттөын олыг сезоннөј робочөјјас чукөрт-
чылөм вылын бөрјөм уполномоченнөјјас (овјасныг) .

2) Робочөј—сезонникјас профессиональнөј организа-
цијаса представител—сојуз правленьоса председател
(ов) .

3) Общежиттөоса хозяйственнөј организацијасань предста-
витель—правленьоса јуралыг (ов) .
лөсөдим тајө договорсө (общөжиттөө ным да места) обще-
життөын саңитарнөј минимум олөмө пөртөм понда.

Санминимум олөмө пөртөм понда вылынжык индалөм
быд организација көсјусө вөчны тащөм ужјас:

1. Ми, общөжиттөын олыг сезоннөј ро-
бочөјјас, ас выланым бостам көсјусөм овны чорыда

1) договор колө вөчны места серти.

общезжитвѣ пыцца распорядок серти да асным бостсам
овны сѣстѣма, та понда мѣ шуам:

1) Быд сменаын нуѣдны субботник общезжитвѣ
весалям, пельмѣдѣм да сѣстѣммѣдѣм понда. Та понда
быд бригадѣс индыны торја комнатаѣ. Субботникѣ
вѣчны (тѣлыс, лун, час).
Субботникѣсѣ нуѣдны индыны јортјасѣс.

2) Не шыблавны жоѣ вылѣ бумага торјас, чѣгарка
помјас, мусѣр, шыблавны ставсѣ мусѣр јашщѣкѣ. Сѣз-жѣ
оз поѣ жоѣ вылѣ сѣлавны да чушны зырым.

3) Уѣланѣнјасын курѣтчыны оз поѣ, курѣтчыны по-
ѣѣ сѣмын керкавоѣын (посвоѣын), курѣтчанѣнын лѣбѣ
ывлаын.

4) Веглавлыны бригадјасѣн, сменаѣн-сменаѣн пыв-
санѣ ещѣ вылѣ быд недел ѣтчыд да быд пывсѣгѣн
веглавлны сѣд дѣрѣм-гач.

5) Не лѣчны общезжитвѣын јуны вина-ны, сур-нѣ.

6) Оз поѣ сѣјны уѣлан комнатајасын, сѣјны поѣѣ
сѣмын та вылѣ индѣм комнатаын.

7) Јона сѣстѣма вѣчны уборнѣјјас.

8) Оз поѣ водны волпаѣ вылѣ сапѣгјасѣн.

9) Којка гарулыс ѣдравны јашщѣкјас да вѣчны кумын
(кладѣвѣјын). Вылыс паскѣм быѣ вѣчны тувјасѣ ѣшлѣ-
мѣн.

10) Оз поѣ лѣчны ѣтѣ којка вылын уѣлыны кыкѣн.
Колѣ вѣѣдны, медым којкајас вѣлѣс сувтѣдлѣма кост-
јасѣн.

11) Оз поѣ лѣчны общезжитвѣын уѣны бокуса јѣзлы.

12. Оз поѣ некодлы лѣчны аснысѣ тојеавны. Кодкѣ-
кѣ тојјѣсѣс, колѣ пырышыр тојјасѣс бырѣдны.

13) Бырöдны быдсöнлы ассыс саңитарнöй тöдтöмлунсö, та понда общецжитöйын котыртны саңитарнöй кружок. Кöсҗысам шуöм кадҗасö бура волывалыны кружок заңаттö вылö да сиз-жö кыскам тајö кружокас ассыным төварышҗаснымöс.

14) Котыртны саңитарнöй пелöс („зонҗизалун пелöс“ лöсöдны сен-тö, сещöм-тö лунöз, тајö ужсö нуöдöмыс кывкутны пондас јорт). Сузöдны саңитарнöй минимум җылыс нигаҗас да саңитарнöй минимум җылыс гижны стенö öшöдан газетö. Кöсҗысам быд кык төлысөн ещa вылö лыдҗыны öтi нига саңитарнöй минимум да зонҗизалун кутöм җылыс. Тајö ужсö олöмö пöртöм бөрса визöдны щöктам саңитарнöй коммиссиясa шленҗаслы (индавны овҗас да щöщ индыны, кодлы мыҗыс лöк кывкутны да кущöм кадöз тајö ужсö нуöдны).

15) Сöстöма олöм бөрса визöдöм да саңитарнöй минимум олöмö нуöдöм бөрса визöдöм могыс бөрҗам уҗлан-инҗассаң либö артелҗассаң ташöм јортҗасöс (индавны овҗассö).

16) Öткымын сезонникҗас-кö җеҗҗи оз кöсҗыны нуöдны олöмö миҗанлыс бостöм кöсҗысöмҗассö, ми кöсҗысам: медвозыс сетны предупредҗеннö, мöдыс—сетны выговор ставлы та җылыс јöзöдöмөн, коҗмöдыснас—сетны тајö делöсö общественнöй судö. Кодҗас саңитарнöй минимумсö олöмö оз нуöдны тöдöмөн, тајö уҗыслы торкалöны, щöктыны администрациялы тајö мортсö видавны торјөн да вöтлыны сижöс öтүвҗа олан иныс.

17) Бостам нуöдны социалистическöй ордҗысöм...-öд №-а комната чуксалö ордҗысны...-öд №-а комнатаöс, с. в. Ордҗысан кад . . . ордҗысны пондасны ташöмторҗасөн:

а) Оз ковны төрөкәңјас, лудікјас, пыщјас, тојјас, от лезө најөс лоны да лооны-кө, пырыөпыр најөс бырөдны.

б) Колө сөстөм сынөд—сөстөммөдны сынөдсө јонжыка уҗланінјасыө да гожөмын өшінјас да форточка-јас пыр віҗны вөссаөн; оз ков кыпөдны бус; оз ков весавны паскөм уҗлан комнатаын.

в) Уҗланін—абу курітчанин—оз поҗ уҗлан комнатаыө сынөдсө торкны курітчөмөн.

г) Жоҗтө віҗ сөстөма—оз ков шыблаавны мусөрсө жоҗө, жоҗыс-кө јөгөссас—колө чышкыны. Комнатаө пыртөз војдөр колө кокјастө чышкыны.

д) Којкаыд мед вөліс пыр сөстөм да пелкөдөма—ен сој којка вылад; којка вылад ен віҗ палтотө, періна ежөд да пөдушка кышөд веҗлав еңа вылө быд төлыө өтчыд; ен вод сапөгјаснад; волпастө волсав бура; којкаыд мед һекытчө (медса-һин мөд којкаө) мед оз щук.

е) Уҗланін абу кум (кладөвөј)—уҗланиныө став јашщікјас, гынсапөгјас да мукөд торјас нуны көлуј-јас віҗан кумө.

(Медвоҗза төлысө ордјыөгөн тырмас тајө віт торјыс, бөрнас поҗө содтавны выл торјас).

II Профессіоналнөј ораңизаціја көсјысө тырмымөна отсасны робочөј комітетлы нуөдны професіоналнөј, культурно-просветітельнөј да політика (партіјнөј јачејкакөд өтвылыө) уҗјас, та понда:

1) Общөжітөса гөрд пелөсын уҗ лөсөдөм вылө індыны профсојуз правлеңнөса шленөс јортөс, шуам сылы еңа вылө быд һедел өтчыд воыывлыны шуөм часјасө (індыны лун да часјас) тајө гөрд пелөсас.

2) Профсоюзса средствеыг лезны (сымыдта-тõ еõм культурно-просветительнõй уж нуõдõм вылõ, щõщ и зонвизалун бурмõдан уж вылõ: библиотекаõ нигајас нõбалõм вылõ—сымын шайт, ескурсияјас вõчалõм вылõ сымын шайт да с. в.

3) Лõсõдны переходашщõй знамја—премија, кодì медбура пондас нуõдны олõмõ санитарнõй миңимум, сетны налы шõйтчан керкајасõ местајас.

4) Меставывса робочõй комитет кõсјыгõ отсавны санитарнõй миңимум олõмõ нуõдõмын, та понда индõ ужавны санитарнõй комиссияын . . . јортõс да кõсјыгõ еща вылõ 2-ыс быд тõлыс вõчавлыны докладјас санитарнõй миңимум олõмõ нуõдõм јылыс, ужсõ возыв тõдмалõмõн.

III. Общжежитгõса хоџајственнõй организација кõсјыгõ лõсõдны общжежитгõын сõстõма олõм, лõсõдны тырмымõн инвентар. уџлан торјас, век визõдны общжежитгõын олõм бõрса, сижõн:

1) Керка дорыс кыскавны став мусорсõ да уборнõй гујасыс õкмõмсõ сымын-тõ лунõн.

2) Общжежитгõõ быд комнатаõ õшлыны общжежитгõ пыщкõсса распорадок, тајõ ужсõ вõчны сымын-тõ лунõн.

3) Идрасыјас лыд содтыны . . . õз да најõс пõвстын комнатајассõ јуклыны тази (индыны), тајõ ужсõ вõчны . лунõн.

4) Общжежитгõõ возыв лõсõдны тырмымõн уџлан кõлуј, мед мыјкõ мында век вõлис нõшта дагõн. Та понда лõсõдны общжежитгõ вылõ сымын-тõ перина кышõд, сымын-тõ пõдушка кышõд, сымында-тõ дод ијас, сымында-тõ õдејалõјас.

5) Медым комнатајассо пыр візны сөстөма, нөшта лоо лөсөдөма: сөласан дозјас . . . ,палто-шапка ошлан тувјас . . . ,кружкајас . . . ,столикјас . . . ,улөсјас . . . ,пызанјас . . . да с. в. (быдіндөм тор бөрөрө индыны унао да кор лоо лөсөдөма); зев бур вөліс тани индыны кушөм комнатао мыј лоо лөсөдөма).

6) Лөсөдны . . . лунөн костысан комната.

7) Лөсөдны отувја сојанин, буфет, коопераівнөј ларок (коопераів правленькөд отвылыс сымын-тө лунөн.

8) Лөсөдны көлуј візан кум сымын-тө лунөн.

9) Сешөм-тө лунган пондыны боставны сезон-никјаслыс сөд дөрөмгач, бөр лоо ваяөма бостан лунган . . . лунмыст.

10) Лөсөдны общежітвө бердө медпункт да вісы-јаслы торја комната. Тажө ужсө вөчны . . . лунөн (лун, төлыс).

11) Стрөйтчан ужјас мунан кадө тажө содгөда спісок да индөм кадјас серві вөчны капіталнөј ремонт.

12) Санітарнөј мінімум олөмө медбура нуөдыс бригадалы сетны . . . шайт преміја, преміја сетан кад шуны . . . төлысө, . . . лунө.

МӨд СОДТӨд

СЕЗОННӨЈ РОБОЧӨЈЈАС ОБШЦЕЖІТВӨ ПЫШСА ПРАВІӨЈАС

1) Общежітвөын позө овны сөмын сіјө робочөјјаслы, кодјас ужалөны (учрежденью нїм). Уж вылыс петөм

робочөйжаслы тајө общежітөөс местасө колө прөстмөдны уж вылыс петөм бөрын (віт, сізім) лун мыст. Та жылыс-најө сетөны көсјысөм общежітөө пырігөн. Робочөйжаслы көсјысөмсө-кө оз пөрт олөмө, общежітөөыс лөө вөтлөма адміністрацівноја олан места бокыс сеттөг.

Оз поз өвмөдчыны общежітөө став семјалы, ужалө-кө сөмын робочөйжас ачыс.

2) Сөстөммөдчыгөг робочөйжасө общежітөө оз лезны. Та понда колө став көлујөн ветлыны сөстөммөдчыны. Гөрыс колө бостлыны став вылысса паскөм.

Сөстөммөдчөм жылыс колө общежітөөса комендантлы сетны справка. Тајө справкатогыс общежітөөыс места оз сетсы.

3) Общежітөөын оланін індалө комендант, сіјө тајө јуклөмсө вөчө нормајас серті, м. н.-кө, мед ујланінјасын быд морт вылө еша вылө воіс 3,5 квадратнөј метр ыжда местаөн.

Став комнатајассө, а комнатајасын којкајассө колө нумерујтны. Быд комната өзөсө колө ласкыны бумага да сетчө гіжны, ыжыдө тајө комнатаыс (кымын квадратнөј метр), кымын морт олө, олысјаслөн овјас, кушөм нумера којкаын коді ујлө да.

Чорыда дујөдны комендантлыс јуастөг вежлавны којкајас, мунны өві комнатаыс мөдө.

4) Общежітөө воыс робочөйжаслы колө вајны сөраныс да сетны комендантлы став ескөданпасјас: уж вылө пырөм жылыс, сөстөммөдчөм жылыс, зоңвізалун жылыс да с. в.

5) Сіјө робочөйжас, кодлы позө пырны общежітөө, колана ескөданпасјас вајөм бөрын, сетөны:

а) комната, кодос пондасны сылы шонтыны, жүгдөнны да сөстөммөдны (пелькөдны);

б) сөстөм торја којка, перина да пөдушка, кодјасос еүјалөма кос турунөн либө ізасөн;

в) пуөм ва, еща вылө быд лун кујимыс быд смена-лы (ужалан кад серті, мед быт-нын вөліс пуөм ваыс уж вылыс воігөн).

Общөжіттөын олөмыс быд олыслыс пондас кутсыны . . . шајтөн төлыс, кодос кутөны уждон сөталігөн;

б) Общөжіттөыс мунны—вонны позо 7 час асывсаң да 12 војоз. Војшөрбөрын да 7 час асылөз общөжіттөыс петны ні пырны оз поз. Сөмын позо налы, кодјас воөны уж вылыс уж помасөм бөрын 1 час мытө.

Бокөвөј јөзлы общөжіттөын оз поз овны 11 час рытсаң 7 асылөз. Бокыса јөзлы оз поз узыны общөжіттөын (лун коллан ногсө колө места да уж серті, уж заводітчан да помасан кадјас серті).

7) Общөжіттөын колө овны пыр сөстөма да бура:

а) общөжіттөө пырігөн коктө колө чышкавны;

б) вылыс палтотө, шапкатө оз поз візны којка вы-дын, колө өшлыны тувјасө;

в) сундукјас, јашшікјас да мукөд көлуј оз ков візны уалан комнатаын, а колө новлыны кумө. Сіз-жө уалан-нын оз поз візны дука торјас;

г) оз поз мыј сурөсө шыблавны жождө да сөлавны;

д) оз поз уэланіјасын курітчыны, курітчыгөн колө петавны посвозө либө курітчан комнатаө. Чігарка пом-јас шыблавны колө торја та вылө вөчөм јашшікө;

е) којка вылын оз поз сөјны да візны сөанторјас,

сожан колө візны шкафын, оз поџ сожантө пуны уџлан
комнатабын;

ж) волпас вылө оз поџ водны көмөн; асылын, чет-
чөм бөрын волпастө колө бура лөсөдны;

з) оз поџ уџлан комнатабын весавны пальто да көмјас;

и) оз поџ уџлан комнатабын костыны песлалөм тор-
јас (намөдјас, дөрөмјас, гачјас да с. в.), а тајө уџсө
вөчны ывлаын либө щук та вылө лөсөдөм местабын;

к) пывсыны еџа вылө быд вежонын өтчыд, пыв-
сигөн вежны улыс дөрөмгач, а періна вылыс кышөд
(прөстына) да пөдушка кышөд вежлавын быд төлыг
еџа вылө өтчыд;

(Адміністраціјалы колө возыв лөсөдны пеславы-
сөс да сорытчыны пывсан јылыс);

л) візөдны, медым комнатајасын сынөдыс вөліс сөс-
төм, колө јонџыка вассаөн візны өшінјас, форточкајас,
душныкјас да с. в.;

м) сөстөма візны уборнөјјас.

8. Общөжітгөса комендантлы колө общөжітгө
сөстөмлун бөрсө візөдны да щөктыны колана інјассө
сөстөммөдны. Комендант кутө кыв общөжітгө сөстөм-
лун понда да сылы колө:

а) комнатајасө лөсөдны тырмымөн олан көлуј: та-
буреткајас, пызанјас, періна кышөдјас, пөдушка кышөд-
јас-да, којкајас, ва пуџөданјас, бакјас, ведрајас. сөласан
дозјас, мусөр јашщикјас, пальтојас өшлан тувјас-да;

б) медавын тырмымөн уборщціцајас, індавын најөс
торја комнатајасө да візөдны кушөма најө вөчөны ассы-
ныс уџнысө;

в) колө виžөдны, медым керкасө пелькөдисны быд лун да колөм серҗи: уҗланінјас, сојанінјас, уборнөјјас да мыссанінјас колө пелькөдны еща вылө кујимыс быд лун.

Пелькөдны колө тази: көтөдөм корөсөн чышкавны жоҗјас, ва ротөн чышкавны бус воставлыны өшінјас ыбө форточкајас, мусөр јашщикјас, куритчан дозјас, сөлаған дозјас весавны өкмөмјасыс. Уборнөјјасын жоҗсө мыскалөны быд лун, уҗлан комнатајасын—еща вылө өтчыд быд вит лунө, өшінјас—еща вылө өтчыд быд төлыс;

г) пуҗөдөм ва бакјас быд лун мыскалөны да тыр-төны көздөдөм пуөм ваөн.

Уборщичајасылы пыр колө виžөдны, медым бакын пыр вөліс пуөм ва, бак воҗын—кружка да коласјас кіставны ведра;

д) мусөр гујасыс мусөр да уборнөј гујасыс өкмөмсө колө пыр новлыны, оз ков леҗны зікөҗ чукөрмынысө.

Уборнөјсө колө пөраыс пөраө век діҗинфекцирујтны: хаорнөј ізвескаөн, карболкаөн да с. в.;

е) керка гөгөрсө ідравлыны еща вылө быд лун өтчыд.

9) Общежітөөын-кө лоасны лудікјас, пыщјас, тојјас, комендантлы колө пырыс-пыр примітавны мерајас. Тојсаласны-кө өткымынјас—ыстывны пывсанө, веҗны волпассө; тојсаласны кө унаөн—јуөртны санітарнөј врачлы, медым сіјө вөчис діҗинфекција.

10) Быд којка вылын поҗө уҗлыны сөмын өви мортлы. Којкајас коласө колө колны 40 см. ыҗда колас, јурјасті—10 см., шөрөдыс тусө колө колны 130 см. пастаөс. Оз поҗ којкајассө өвилаөдны.

11) Общежиттөмө став комнатажассо колө бура проветривайтны. Та понда, шоны кад воом бөрын ун-жыка пөрасо өшинјас колө виңны вассаон, көзидјас дырји—мед еца выло форточкајас вөліс востылөма лун-тырјон кујимые да виңөма вассаон час: водөм воґымын, асмын четчөм бөрын да лунын.

12) Медвоґа отсөг сетөм выло общежиттөмын колө лоны аптечка. Гырыс общежиттөјасын вермас лоны медпункт, а медпунктыс-кө абу, быт колө лөсөдны ви-сыејасөс виңанин (изолятор).

13) Кодкө-кө вимас общежиттөмын, коменданты тајө вимысө колө водтөдны вимыејас керкаө да корны врачөс.

14) Комнатајасын омыејаслы ас комнатасаңныс колө бөрыны уполномоченөјөс, а став общежиттөмын колө бөрыны санитарнөј комисеја. Санитарнөј уполномочен-нөјас да санитарнөј комисеја виңөдөны общежиттө сөс-төмун бөрсө да кыңи нуөдөө өлөмө санитарнөј минимум.

15) Общежиттөмын омыејаслы колө овны бура, нем-тор не жуғөдлыны, не гижавны стөңјасө. Общежиттө-мы немтор, көт і асыд өластө, комендант шөктытөґ нуны оз поґ.

Общежиттөмые петігөн колө став бөстөм торјасө —којка, шкаф, перина кышөд, пөдушка кышөд, өдејало да с. в.—бөр сетны коменданты.

16) Общежиттөмын пыр колө лоны санитарно-по-жарно-техническөј журнал (контрольнөј ныга).

Комендант ордын колө лоны сіґ-жө і норасан ныга, кытчө вермөны общежиттөмын омыејас пасјавны асы-

ныс индӱдяснысӱ да щӱктӱмјаснысӱ. Ныгасӱ колӱ номе-
рујтны да ласкыны сійӱ учрежденьӱоса печат, кодӱ лӱ-
сӱдӱс тајӱ общџејиттӱсӱ. Тајӱ учрежденьӱыслы колӱ
пыр тӱдмавны да видлавны тајӱ ныгаас гӱжалӱм индӱд-
јассӱ.

Вочакывјассӱ колӱ виґны уна вылӱ вит лунмыс, кдр
тајӱ ныгаас индӱдсӱ, щӱктӱмсӱ лӱбӱ јуасӱмсӱ вӱліс гӱ-
жӱма.

17) Общџејиттӱ пыщса распорадок правӱлӱјас колӱ
ӱшлыны быд комнатаӱ, тыдалана местајасӱ да тајӱс лӱӱ
быт пӱртны олӱмӱ тајӱ общџӱјиттӱсӱ став робочӱјјаслы
да служашщӱјјаслы. Нӱекодлы оз поґ шуны, мыј ме ор
тӱд тајӱ правӱлӱјассӱ.

Содтӱд. Общџејиттӱӱ пырӱгӱн быд робочӱјлы се-
тӱны тӱдмасны общџејиттӱ пыщса распорадок правӱлӱ-
јасӱн да сы бӱрын бостӱны росписка (ескӱданпас).

18) Общџејиттӱын оз поґ јуны сур, вина, оз поґ
воны гажаӱн (кодӱн), ворсны картӱн лӱбӱ мукӱд азарт-
нӱј ворсанторјӱн деңгаыс, пӱнасны (јортчыны), косасны
да хуліганӱтны. Тащӱм мыјјас вӱчалысјассӱ общџејит-
тӱыс пырыс-пыр вотлӱны да сетӱны мӱмӱцја кӱјӱ.

19) Кодјас оз кӱсјыны пӱртны олӱмӱ общџӱјиттӱ
пыщса распорадок правӱлӱјас, налы: мсдвоґыс—сетӱны
выговор предупрежденьӱӱӱн, мӱдыс—адмӱнстративнӱја
ыстӱны общџӱјиттӱыс. Кодјас всскыда торкӱны общ-
щӱјиттӱ пыщса олӱмлы, комендант најӱс сетӱ мӱмӱ-
цја кӱјӱ.

Ин. № 4603.

доныс 30 ур.

Коми-3

1-287

1.9.78

1.9.78